

KAPTÁR

II. évf. 1. szám

Jász-Nagykun-Szolnok megye könyvtárainak híradója

1993. január hó

VÉLEKEDÉSEK A KAPTÁRRÓL

Egy éves a Kaptár. Ebből az alkalomból kértük, kérjük a könyvtárak véleményét, javaslatait s tesszük közzé az eddig beérkezetteket. A továbbiakban is várjuk a kritikákat, az elismerő vagy a hiányosságokat megfogalmazó leveleket.

(A szerk.)

Örömmel vettük a Kaptár megjelenését, mely lehetőséget ad egymás munkájának megismerésére.

Szívesen olvasnánk többet a mindannyiunkat érdeklő munkajogi kérdésekről, aktuális szakmai kérdésekről, pl. a számítógépekről.

Jászapáti, Városi Könyvtár

A híradó szakmai összetartozásunkat erősíti, mert minden fontos hír, elképzelés, kísérlet megjelent a havi lapban. A különböző típusú könyvtárak, ill. részlegek bemutatása változatos. A "könyvajánlat" segít a helyismereti munkában. A pályázatokról összeállított különszám nagyon jól használható volt, ilyen és hasonló aktuális kérdésekről a jövőben is várjuk a segítséget. A MKE megyei szervezetének híreihez hasonlóan a KKDSZ-t is szívesen látnám a "Kaptár"-ban.

A szerkesztőség tagjainak és a megye minden könyvtárosának 1993-ra is jó és eredményes munkát kívánunk!

Jászberény, Városi Könyvtár

Szerintünk nagyon jó kezdeményezés, szakmailag bizonyítéka a megye könyvtári életének. Jó lenne, ha csak tartalmi munkát tükrözne (pl. adatokat nem) közölhetné a személyi változásokat, és időnként kérhetné a fenntartó véleményét az illető intézményről.

Karcag, Városi Könyvtár

Örömmel fogadjuk, hogy ebben a gondokkal teli időszakban van egy olyan jól működő fórum, ahol szakmai örömeinket és problémáinkat megoszthatjuk egymással.

(Kisújszállás, Városi Könyvtár)

A "Kaptár" című szakmai lapunkról dióhéjnyi véleményünk a következő: Már a lap címe is találó, jó "helyzetfelismerésre" hajló, ötletgazdag egyéntől vagy kollektívától származtatható. A funkcióhoz jól illeszkedő, amolyan igazi gyűjtő, a "begyűjtő" fogalmat teljesen kitöltő, végre nem tudományos igényvel íródott, íródó, kurrens, egyes számaiban - nagyon helyesen - szakmai orgánium. Olvasmányos, hasznos kiadvány, s ha mindannyian akarjuk, mindennapi munkánk kistükre.

Bemutat és ajánl újszerű kezdeményezéseket. Kis és nagyobb könyvtárak "műhelytitkait" bemutató, egymás megismerését elősegítő kiadvány. Jól szerkesztett, a megye könyvtárügyét sok oldalról bemutató sajtóféleség.

(Kunszentmárton, Városi Könyvtár)

Egy éve új szakmai folyóirat jelent meg megyénkben "Kaptár" címen. A lapot igen hasznosnak, színvonalasnak ítéljük meg munkatársaimmal együtt.

Módszertani tapasztalatokat szerezhethetünk belőle, informál bennünket a megye könyvtárügyéről. Ezen túl, az országos hatáskörű rendeletek megjelenésére is felhívja figyelmünket, tájékoztat a pályázati lehetőségekről.

Napjainkban annál is inkább fontosnak érezzük, mert egyre kevesebb a személyes találkozások, tapasztalatcserék lehetősége. Így a lap módot ad a "hézagok" pótlására.

A fent leírtak alapján csak gratulálni tudunk a szerkesztőnek, további sikereket kívánva. Fáradozásai mellett a folyóirat úgy lesz még jobb, tartalmasabb, színvonalasabb, ha mi, kollégák is minél többet hallatjuk szavunkat, napi tapasztalatainkat, problémáinkat közreadva.

Martfű, Városi Könyvtár

A lap nagyon tetszik és régi hiányosságot pótol, ezt nem csak a patriotizmus mondatja velem. Saját munkám során tapasztaltam jótékony szerepét. Szinte legfontosabbnak ítélem meg, hogy a pályázatok megírásában segítséget nyújt, nemcsak formai tekintetben, hanem azért is, mert gyakran csak a Kaptár útján értesülünk bizonyos, számunkra fontos pályázati lehetőségekről.

Szívesen olvasom a kollégák tudósításait munkájukról, azt hiszem, egy-egy új kezdeményezés példa értékű mindannyiunk számára.

Érdekelne, hogy a szűkre szabott költségvetést ki, mivel próbálja kompenzálni? A videóval rendelkező könyvtárak számára hasznos lehetne egy tájékoztatás a műszaki berendezések, a szalagok minőségéről, karbantartásáról, illetve magáról a kölcsönzésről.

A közalkalmazotti törvény bevezetése kapcsán az új besorolások, a minősítések elkészítésekor rengeteg probléma vetődött már eddig is fel. Ezekről és megoldásukról szintén a Kaptáron keresztül kaphatnánk hiteles információkat.

A jövőben többször szeretnénk hírt adni munkánkról, örömeinkről és gondjainkról.

További sok sikert kívánok az Új évben, üdvözlettel:

(Újszász, Nagyközségi Könyvtár)

Egy éves a "Kaptár" című folyóirat, Jász-Nagykun-Szolnok megye könyvtárainak híradója. Emblémája - a címhez híven - egy gyűjtögető méhecske. Találók a cím, hiszen a méhek szorgalmas, munkás, többé-kevésbé kisigényű lények, akik végeredményben nem is maguknak dolgoznak, gyűjtenek. A kultúra szegény megyei munkásai - könyvtárosok, népművelők s mások - sincsenek sokkal jobb helyzetben. Csendben dolgoznak, gyűjtik és terjesztik - több-kevesebb sikerrel - a szellem kincseit, a "lámpás, szép fejek" gondolatainak drága mézét. Azt mondhatnánk, magyar földön a kultúra létrehozása, ápolása és terjesztése - sors. S mint ilyen, korántsem a legrözsásabb.

De visszatérek magára a "Kaptár" című folyóiraatra, amely most ünnepli az első születésnapját. Amely legalább olyan fontos évforduló egy lapnál, mint mondjuk, a tizedik vagy huszadik. Mondom ezt megszenvedett tapasztalatként, mint gyakorló lapszerkesztő. (A mesterszállási "Falufigyelő" című folyóirat - amelyet 1990 nyarán kezdtem csinálni - az idén negyedik évfolyamába lép.) Egy év alatt egy lapnak kialakul a tárgyköre, a profilja, az "egyénisége", kidomborodnak az erényei, és előbukkannak az esetleges hibák és hiányosságok is. A "Kaptár"-t én jó, hasznos újságnak tartom. Fontos - s mondhatni egyedüli - fóruma a megyei könyvtárosoknak ez a lap. Támogatja, tájékoztatja és összefogja kissé a szakmabelieket - amelyre ebben a lélekszegény világban igen nagy szükség van. Szükség van arra, hogy érezzük a valahová tartozást, hiszen a mindig mostohán kezelt könyvtárügy helyzete belátható időn belül - adja bár az Isten, hogy rossz jók legyek! - nem fog változni. Legalább jelezzük valahogy, hogy vagyunk: az olvasás, a könyv szerény, szorgalmas napszámosai, akikkel e tülekvő félkékalmár világban a kutya sem törődik, legfeljebb ha szép szavak erejéig.

Befejezésül talán illik valami gyakorlati dolgot, tanácsot, javaslatot is írni. Két dolog jut csak hirtelen eszembe. Lehetne a lapba éppen aktuális néprajzi, művelődéstörténeti dolgokat írni. (Például a februári számban a farsangról vagy a Balázsolásról.) Azonkívül a nagy íróknak, költőknek a kerek évfordulóiról megemlékezni. (Például az idén áprilisban lesz Szabó Pál születésének a 100. évfordulója.) Ezek a konkrét javaslataim, összességében jónak és hasznosnak tartom a folyóiratot. Kívánok a szerkesztőknek, szerzőknek további jó munkálkodást, és a "Kaptár"-nak még sok és sikeres évfordulót!

Kovács János
Mesterszállás, Klubkönyvtár

ELŐTERJESZTÉS A MEGYEI KÖZGYŰLÉS 1992. DEC. 18-I ÜLÉSÉRE

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlés Koordinációs és Területfejlesztési Bizottságának az elmaradott térségekkel kapcsolatos előterjesztését szeretnénk megismertetni a könyvtárakkal. A terjedelem miatt több részletben, némileg rövidítve közöljük az anyagot, melynek térképmellékleteit a befejező rész végén adjuk közre.

ELŐTERJESZTÉS

a megyei közgyűlésnek
a megye elmaradott térségeinek lehatárolására és a fejlődésüket
segítő stratégia irányaira

I. A megye elmaradott térségei, települései

1. A központi szabályozás változásai

A hazai területfejlesztési gyakorlatban először a Minisztertanács 2015/1986.(XI. 5.) számú határozata keretében került sor 7 megye 23 térsége 521 településének mint gazdaságilag elmaradottak kiemelt kezelésére. Ez a szabályozás megyénket nem érintette.

A 75/1991.(VI.13.) számú kormányrendelet rendelkezett az elmúlt évi Területfejlesztési Alap felhasználási lehetőségeiről. Az ebben érintett települések körét a 12/1991.(VI. 13.) KTM-BM-MüM-PM együttes rendelet szabályozta. Itt lehatárolásra kerültek a gazdasági-társadalmi szempontból elmaradott térségek települései, illetve a hátrányos helyzetű foglalkoztatási körzetek települései. A központi szabályozás szerint az első kategóriába tartozó településkör a megyénkben nem volt, míg a második csoportba 4 körzet 17 települése került. Ezek: Tiszafüred körzete (Tiszafüred, Tiszaderzs, Tiszaszentimre, Tiszsaigar, Tiszaörs, Nagyiván), Kunhegyes körzete (Kunhegyes, Abádszalók, Tomajmonostora, Tiszabura, Tiszaroff, Tiszagyenda), Karcag körzete (Karcag, Kunmadaras) és Mezőtúr körzete (Mezőtúr, Kétpó).

A TEFA ez évi felhasználásáról a 97/1992.(VI.16.) számú kormányrendelet rendelkezett.

A tavalyi határozat szellemében itt is két kategória került elkülönítésre. A társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott települések köre nem változott, míg a foglalkoztatási szempontból azokat a térségeket tekintették problémásnak, ahol a munkanélküliségi ráta meghaladta az 1991. év végi országos átlag kétszeresét. Az így nyert települési körből kiemelten kezelendők azok, amelyek vagy mind a két kategóriába besorolhatók, vagy a térségi munkanélküliségi ráta több, mint az országos átlag 2,5-szerese. (Ezen kívül külön támogatást kaptak a 17 AK értéknél kedvezőtlenebb adottságú települések agrárgazdálkodói.)

Megyénkben így 1992-ben sincs a központi szabályozás szerint társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott település. A foglalkoztatási szempontból hátrányos körzetek száma pedig háromra - tiszafüredi, kunhegyesi, karcagi (összesen 14 település) - csökkent. Azonban ezek mind a kiemelt támogatottak körébe tartoznak az országosan is jelentős munkanélküliség miatt.

Az államháztartási törvény értelmében minden központi költségvetési alapot külön törvényben kell szabályozni. A Területfejlesztési Alapra vonatkozó törvénytervezet a kormány már megtárgyalta. Itt a támogatott területek lényegében azonosak az ez évekkel. A törvénytervezet szerint a társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott területeket legalább négy évente kell felülvizsgálni, míg a foglalkoztatási szempontból hátrányos térségeket évente, s itt azokat kell figyelembevenni, ahol a munkanélküliségi ráta az ország átlag kétszerese.

A jövő évi költségvetési törvénytervezet szerint 2.200 Ft/fő/év mértékű normatív támogatás illeti meg a 97/1992.(VI.16.) sz. határozat szerinti társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott településeket 1993-ban.

Megállapítható, hogy a jövő év jelentős fordulópont lesz az elmaradottság értelmezésében, kezelésében, mivel a lehatárolt településkör és a támogatási rendszer hosszabb időre rögzülni fog. Az új felülvizsgálati tervezet szerint várhatóan megyénk megítélése is változni fog.

Az eddigi lehatárolások megyénkre vonatkozó tapasztalatai így összegezhetők:

- a megye települései viszonylag kiépített alapellátásuk (pld. mindenhol van vezeték ivóvíz) miatt kaptak túl kedvező besorolást;

- a kistelepülések és a határmenti térségek preferálása is kedvezőtlen számunkra;

- az összefüggőbb térség kialakítására való törekvés miatt egy-egy ténylegesen elmaradottnak tekinthető alföldi település vagy településcsoport nem került be a támogatandók közé (erre az 1991-es lehatárolás szerint megyénkben is több konkrét példa volt);

- a gazdasági és műszaki infrastrukturális elmaradás nem kellően kiemelt figyelembevétele is túlságosan pozitívan értékelte megyénket.

Mindezek alapján indokoltnak tűnik továbbra is az, hogy legyen egy külön megyei lehatárolás is, amely érvanyagot adhat a központi szerveknek, illetve a megyén belüli stratégiák, támogatási rendszerek kialakítását segítheti.

2. A lehatárolás eredményei

A megye ma önálló 76 települése közül a közelmúltban ismételten önálló faluvá vált Berekfürdő és Szelevény önálló értékelését a népszámlálási adatok hiányában a vizsgálat nem tartalmazhatta.

A teljes településhálózat vizsgálata eredményeinek ismeretében az alábbi főbb megállapítások tehetők:

a/ A megye népesedési jellemzői alapján egyre inkább polarizálódik. Kialakult egy összefüggő, viszonylag kedvező demográfiai adottságú, mintegy 35 településből álló tömb, amely a szolnoki településegüttest, Törökszentmiklós és Martfű térségét, a megye keleti várossorozatát és a Jászság nyugati peremét foglalja magában. Lényegében a Jászberény-Kunszentmárton, illetve a Szolnok-Karcag tengelyekhez igazodik. Ettől délre (Tiszaug) és északra (Jászság és a Közép-Tiszavidék nagyobb fele) helyezkednek el a kedvezőtlenebb adottságú települések. Rendkívül negatív tény, hogy a megye településeinek egyharmadában a népesedési tendenciák iránya alapvetően negatívvá vált.

A megye XIII-XIV. század óta folyamatosan lakott jászsági és tiszamenti településein romlottak a demográfiai jellemzők.

A nagykunsági, a feketeföldi egykori tanyás térségekben, valamint a jelentős cigány etnikumú településeken, a dinamikusabban fejlődő megyeszékhely térségében a fiatalosabb korösszetételek következtében kedvezőbbek a népesedési jellemzők.

b/ A gazdasági potenciál tekintetében is a megye kettészakadásáról beszélhetünk ma már. A kiemelkedő és fejlett gazdasági adottságú települések a tiszántúli városok kivételével mind a Jászárokszállástól Kunszentmártonig húzó-dó tengely mentén és ennek térségében helyezkednek el. Lényegében a Jászság és a szolnoki településegüttes tekinthető még a kedvező gazdasági potenciálúnak. Ennek alapvető oka Jászberény, Szolnok, Martfű, Törökszentmiklós - és részben Kunszentmárton - nagyiparának viszonylagos talponmaradása. Így a térségekben - bár egyre kisebb kiterjedésben - még léteznek a napi munkaerővonzáskörzetek is. A megye tiszántúli részén úgyszólván megszűnt a nagyipar. Jellemzően ezt a tendenciát igazolják vissza a személyi jövedelemadó és a munkanélküliség mérőszámai is. A mezőgazdaság problémái és válságjelenségei is ezeket a térségeket sújtják leginkább (terméskiesés, piacvesztés, veszteséges gazdálkodás stb.).

A megye gazdasági jellegű kettészakadása érzékelhető az újabb vállalkozások létrejöttének arányában, mértékében s általában az innovációs folyamatokban is.

Újabb keletű tendencia, hogy a jászsági és szolnoki térségi megyei székhelyű nagyüzemek privatizációjának, átalakulásának egyik negatív következményeként e térségekben növekszik a leggyorsabban a munkanélküliség. A Közép-Tiszavidék, a Nagykunság és a Tiszazug gazdasági és foglalkoztatási gondjai mindinkább a megye egyik legégetőbb, a jövőbeni fejlődést meghatározó problémáivá válnak.

c/ Az infrastrukturális fejlettséget és intézményi ellátottságot tekintve nem beszélhetünk a megye határozott és térségileg jól elkülönülő kettészakadásáról. A megye 44 települése marad el valamilyen szempontból az átlagtól s ezek többé-kevésbé egyenletesen helyezkednek el területének egészén.

A városok és néhány nagyobb község viszont erőteljesen kiemelkedik a települések közül. Ez elsősorban a településnagyság miatt fejlett intézményhálózat és a műszaki infrastruktúra szinte teljeskörű kiépítettségének a következménye. Ugyanakkor a távhívásos telefon (Törökszentmiklós, Mezőtúr, Kunszentmárton), a vezetékes gázellátás (Tiszafüred) vagy mindkettő (Jászapáti, Jászárokszállás) hiánya nagyvárosok esetében is erőteljesen ronthatja az egyébként kedvező pozíciókat.

Térségileg a megye észak-keleti része tűnik a legkiegyensúlyozottabb fejlettségűnek, míg a legheterogénebbnek a Szolnok-Törökszentmiklós-Martfű háromszög. A Jászság kedvezőtlen pozícióját elsősorban a vezetékes gáz és a távhívásos telefon hiánya okozza.

A megye települései infrastruktúrájának eltérő jellegű fejletlensége állapítható meg összességében, amely a jövőben társadalmi-gazdasági modernizáció és a tőkebefektetések esélyeit nagymértékben ronthatja.

d/ Összefoglalóan megállapítható, hogy a megye településhálózatának polarizálódása következtében

- határozottan nőtt a problémás települések száma;
- egyre inkább egy nyugati (Tiszán inneni) fejlettebb és egy keleti (Tiszántúli) fejletlenebb részről beszélhetünk;
- a kistérségi különbségek fokozatos elmaradása miatt nincs egyértelműen kiemelkedően fejlett kis tája a megyének;

- a megyeszékhely és térsége, illetve a Jászság központi része kivételével a megye egésze kedvezőtlen adottságúnak, potenciális válságövezetnek tekinthető.

A fenti vizsgálat alapján összességében 43 település tekinthető valamilyen szempontból problémásnak. Ebből

- 18 település demográfiailag, gazdaságilag és infrastruktúráisan;
- 8 település gazdaságilag és infrastruktúráisan,
- 6 település a demográfiai viszonyok és a gazdaság tekintetében;
- 2 település gazdaságilag;
- 1 településen a fentiekén kívül kifejezetten fejletlenek a térkapcsolatok;
- 8 település pedig a demográfiai viszonyok és az infrastruktúra tekintetében.

Mivel az utolsó csoport településeinél a gazdasági potenciál jelzőszáma meghaladja vagy eléri a megyei átlagot, ezért e településeket nem tekintjük alapvetően hátrányos helyzetűnek, mivel napjainkban a gazdasági elmaradottság problémaköre az igazán meghatározó. E csoportból azonban a kedvezőtlen térkapcsolatok miatt Mesterszállást hátrányos helyzetűnek kell tekinteni.

Így e lehatárolás szerint... 36 település tekinthető elmaradott helyzetűnek a megyében...

A második vizsgálat szerint 38 település tekinthető valamilyen szempontból problémásnak, míg ezek közül 32 egyértelműen hátrányos helyzetűnek.

A két vizsgálat eredményei, a kiválasztásra került térségek és települések nagymértékű egybeesést mutatnak. A második vizsgálat az előző vizsgálat szerinti problémás települések közül nem tartalmazza: Jászfényszaru, Jászivány, Jászladány, Kunmadaras, Kengyel és Tiszatenyő községeket, de tartalmazza Kenderest. A második vizsgálat szerint nem elmaradott az első vizsgálat alapján annak tekintettek közül Jászivány, Jásztelek, Alattyán, Kunmadaras, Kengyel, Tiszatenyő, Mezőhék, de elmaradott Jánoshida, Cibakháza és Tiszakürt.

A két vizsgálat összesen 44 települést választott ki a megyéből.

A vizsgálatok tendenciáit figyelembevéve, összegzésként az alábbi lehatárolást tekinthetjük meghatározónak:

- problémás település az, amelyik valamely vizsgálat eredményeként kiválasztódott;
- elmaradott település pedig az, amely mindkét vizsgálat alapján ebbe a kategóriába került;
- elmaradott térségek a szervező központjaikkal együtt értendők, kialakításuknál figyelemmel kell lenni a tényleges térségi kapcsolatokra is.

(Folytatása következik az 1993. februári számban.)

BEMUTATJUK...

"GRAFOTÉKA" A JÁSZBERÉNYI VÁROSI KÖNYVTÁRBAN

Könyvtárunkban 1977 óta működik egy különgyűjtemény, összefoglaló néven ismeretterjesztő eszköztár. Az eszköztár a könyvek és folyóiratok mellett az ismeretterjesztést, önművelést elősegítő egyéb eszközök, tárgyak tára. Az eszköztár állománya több részből áll.

A diatár több, mint 6000 diapozitív felvétel gyűjteménye, zömmel az általános iskolai és középiskolai oktatáshoz kapcsolódóan.

Az albumok, mappák az eredeti alkotások reprodukciói mappában. Ezek a mappák önálló lapokat tartalmaznak, így azokat fel lehet használni az oktatáshoz, ismeretterjesztő előadásokhoz.

A képes levelezőlapok szintén felhasználhatók az oktatásban, előadásokon. A gyűjtemény zömét a baráti országok magyarországi kulturális kirendeltségeinél kapható sorozatok jelentik, valamint a Magyarországról és külföldről kapott üdvözlőlapok, melyeken városok, tájak képe látható.

A videotéka az ismeretterjesztő és szórakoztató filmek tára.

Eszközök, melyek előadásokra felhasználhatók: írásvetítők, diavetítők, diaflex stb.

És nem utolsósorban a grafotéka. Az eredeti grafikákat, ex libriseket tartalmazó gyűjtemény neve grafotéka. 1977 őszén a nemrég elhunyt művésztől, Perei Zoltántól kapott könyvtárunk ajándékba két alkotást, az "Indulás" és a "Madarak" címűt. Ez alapozta meg az állományt. Azóta már több, mint 2500 darab grafikánk és ex librisünk van.

Szerény anyagi körülményeink nem teszik lehetővé a teljességet, de sok ajándékot is kaptunk az alkotóktól. Perei Zoltán még kb. 1500 darab művet ajándékozott intézményünknek. Az ajándékozók között van: Póka György, Sziráki Endre, Stettner Béla, László Gyula, Meskó Anna, Bánsági András, Goós Imre, Száky Sándor. A saját keretből vásárolt grafikák neves alkotói: Szász Endre, Reich Károly, Szalay Lajos, Hincz Gyula, Gy. Szabó Béla, Kass János, valamint észt grafikusok művei.

A grafikákat felhasználhatják iskolák az oktatásban, kiállítások rendezésében, intézmények a dekoráláshoz, esetleg kiállításokhoz. Kölcsönzünk magán-személyeknek is. Sokan szívesen díszítik lakásukat eredeti grafikákkal, melyekhez keretet is tudunk kölcsönözni.

Könyvtárunk továbbra is fejleszti állományát és így egyre bővebb választékkal állunk az érdeklődők rendelkezésére. Más könyvtárakkal is szívesen kooperálunk.

Szarvas Lászlóné
Jászberény, Városi Könyvtár

A "TISZAPARTI" KÖNYVTÁRA

A Tiszaparti Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola könyvtárának 1. számú könyvét 1972. november 9-én jegyezték be a leltárkönyvbe. A csoportos leltárkönyv első bejegyzése 1973. december 20-án 4721 db. könyvet regisztrál.

A könyvtár az iskola egyik tantermében kapott helyet. Technikai felszereltségét a közelmúltig egy írógép-öszanya és egy zsebszámológép jelentette.

Az 1987/88-as tanév elején lettem az iskola könyvtárosa, teljes munkaidőben. A megelőző 15 évben heti 4, később heti 8 órában az iskola egy-egy pedagógusa látta el a könyvtárosi teendőket. Megfelelőnek mondható könyvállományt, elfogadható könyvtári rendet, mindenképpen a jó szándék és a lelkesedés nyomait találtam. A gyűjtemény arányait elemezve a mai napig világosan látható, hogy a könyvtárosi munkát mindig humán szakos kolléga végezte: viszonylag kevés és korszerűtlen a természettudományokat reprezentáló dokumentumunk.

Az állomány teljes egészében feldolgozatlan volt, ezért először az állománnyal ismerkedtem meg; minden könyvet kézbevettem, szükség esetén a helyére raktam. A könnyebb, gyorsabb "megtalálhatóság" érdekében eltértem a könyvtári szabályoktól némely tekintetben.

A kötelező olvasmányok körén kívül kiemeltem a szépirodalom köréből a verseket, a drámákat és az életrajzi regényeket. Az utóbbiakat, valamint a 920-as szakba tartozó életrajzokat nem a szerzőjük, hanem az ismertetett személyek betűrendjében helyeztem el. Ugyanezt tettem a magyar irodalomtudomány körében az egyes szerzőket ismertető, a zeneszerzőket, képzőművészeket tárgyaló könyvekkel is, saját szakjukon belül. További szabálytalanság (saját tapasztalataim vezettek rá), hogy klasszikus magyar drámaírók, költők műveiből 1-1 példányt a kézikönyvtárban tartok, mert ezeknek egy középiskolában mindig kéznél kell lenniük. A könyvtári adminisztrációt katasztrofális állapotban találtam. Amit a beszerzés és a kölcsönzés mellett heti 8 órában e téren el lehetett végezni, azt elvégezték a kollégák: az egyedi leltárkönyvet pontosan vezették. A csoportos leltárkönyvön egyszerűen nem tudtam eliga-

zodni, ezért újat kellett kezdenem. A törléseket nem vezették ki (esetenként az egyedi leltárkönyvekből sem).

Az adminisztráció állapotából a nem szakképzett pedagógus-könyvtáros teljes magára hagyatottságára következtettem. Mint már említettem, a könyvtár 10.600 kötete feldolgozatlan volt. A cédulákat gondosan gyűjtögették, több kg-ot találtam ömlesztett állapotban. Amint idom engedte, a cédulákat a raktári katalógus rendje szerint elrendeztem és elkezdtem "hözzárendelni" a könyvekhez, szükség esetén természetesen pótlásokat gépeltem. Pár hétre kaptam kölcsön egy cédula-sokszorosítót, azzal alaposan meg lehetett gyorsítani a munkát. Ebben a munkában a családom is segített, mivel a berendezést otthon működtettük.

A cédulákból betűrendes és raktári katalógust szerkesztettem, a szakkatalógus még megszerkesztésre vár.

Szerencsére az iskola tudott vásárolni a könyvtár számára egy számítógépet a megfelelő programmal együtt. A SZIRÉN nevű kiváló és igen egyszerűen használható program alkalmazását néhány óra alatt sikerült megtanulnom. A feldolgozatlan régi állományt és az érkező új könyvek adatait viszem először a számítógépbe, így elérkezik majd - számításaim szerint 2 év múlva - az a pillanat, amikor a könyvtár minden könyve visszakereshető lesz.

Mindennapi tájékoztató munkámban nagy segítségemre vannak az alábbi kiadványok: Szépirodalmi gyűjteményes kötetek elemző katalógusa, Verselemzések bibliográfiája, Novella és drámaelemzések válogató bibliográfiája. A magyar irodalomtudományi tanulmánykötetek analitikus feltárását még a kezdeti időkben elvégeztem, egy egyszerű regiszteres füzet segítségével. Az új könyveket természetesen folyamatosan bevezettem. Ide jegyzem fel a "nehezen megoldott" feladatok válaszainak lelőhelyét is.

Kis könyvtárunk krónikájához tartozik még néhány esemény.

Nagy izgalommal vártam az első önálló állományellenőrzést. Amikor átvettem a könyvtárat, kb. minden 10. könyv hiányzott, méghozzá az állomány színe-jáva. Három év múlva az eredmény a megengedhető hiány mértékén belül maradt, bár szerintem innen egyetlen könyvnek sem lenne szabad eltűnnie.

1989 őszén könyvtárunk új, nagyobb helyet kapott az épület földszintjén, alapterülete majdnem a kétszeresére nőtt. Két könyvkiállítást rendeztem az elmúlt évek alatt, "Régi idők tankönyvei" címmel a diákok által gyűjtött könyveket mutattuk be. Idén októberben "Szép az életünk - könyvek az ötvenes évekből" címmel mutattunk be kis válogatást a korabeli kiadványokból. A diákok szívesen lapozgatták a régi könyveket. Az úgynevezett könyvtár-propaganda munkám igen szerénynek mondható. Felhívom a figyelmet az új könyvekre - ez természetes. Az első osztályosoknak bemutatjuk a könyvtárat, képet kapnak arról, hogy mit várhatnak ettől a kis könyvtártól. Amikor a későbbi évek során fakultációs tárgyat választanak a diákok, szaktárgyi óra keretében megismerkednek a választott tantárgy tájékoztató apparátusával.

Ebben a tanévben napi 4 órában segítséget kaptam a pedagógiai asszisztens személyében.

A 89/90-es tanév nehéz esztendő volt számomra. A könyvtár költöztetését 10 nap alatt sikerült megoldanom, az csak fizikai fáradságot jelentett. Mire az új könyvtárban folytathattam volna a feldolgozó munkát, előléptem technikai segéderővé. Az iskola vásárolt ugyanis egy fénymásoló berendezést, aminek kezelési jogát és kötelezettségét én kaptam meg. Ez a munkaidőmből naponta 1-2 órát vett igénybe, a legforgalmasabb könyvtári órákból. (Szerettem volna egy elegáns mozdulattal kettéválni.)

Végezetül néhány szubjektív megjegyzés:

Az iskola könyvtárába 19 évi, különböző típusú könyvtárakban szerzett gyakorlat birtokosaként jöttem, az akkori igazgató hívására. Soha válaszadás előtt annyit nem töprengtem, mint ebben az esetben. Tudtam, hogy keményen kell dolgoznom, míg igazi, élő könyvtárat hozok létre. Azt is sejtettem, hogy a könyvtárat, a könyvtárosi munkát nem lesz egyszerű elfogadtatni a kollégákkal (gondoljunk "a könyvtáros üldögél és olvasgat a jó, csöndes könyvtárban" felfogásra!). Mégis vonzott a feladat és mi tagadás, egy ilyen kis könyvtár éppen nekem való, mert a sokféle munkát nem lehet megenni. Ezért vállaltam el.

A gyerekek részéről feltétlen bizalmat érzek. Tudják: a könyvtár az a hely, ahol minden kérdésre választ lehet kapni. Azon igyekszem, hogy a könyvtár és a könyvtáros is megfeleljen ennek a bizalomnak. Diákjaink jelentős hányada a környező kistelephelyekről naponta ingázik. Talán számukra a legfontosabb, hogy megfelelő könyvtári ellátást kapjanak az iskolában.

A forgalom adatai

Tanév	Tanulók száma	Olvasó tanulók száma	Olvasó tanulók aránya	Összes olvasó	Összes kölcsönzött kötet	1 olvasóra
1987/88.	629	345	54,8 %	393	3.279	8,34
1988/89.	628	354	55,8 %	400	3.582	8,95
1989/90	637	365	57,2 %	414	2.879	6,95
1990/91	679	437	64,3 %	487	3.900	8,00
1991/92	725	507	69,9 %	574	4.940	8,06

A könyvbeszerzési keret alakulása

Tanév	Beszerzési keret (Ft)	1 tanulóra (Ft)	1 olvasóra (Ft)
1987/88	22.000.-	34,97	55,97
1988/89	27.000.-	42,99	67,50
1989/90	32.000.-	51,02	78,50
1990/91	40.000.-	58,91	82,10
1991/92	72.000.-	100.-	126,30
-"-	* 20.000.-	27,58	39,44

*

A Pro Cultura alapítványtól

A könyvgyarapodás adatai

Tanév	Gyarapodás (db.)	Vásárlás útján (db.)
1987/88	853	588
1988/89	374	319
1989/90	415	227
1990/91	471	324
1991/92	452	433

TUDNIVALÓK

Kérjük a könyvtárvezető kollégákat, hogy az 1993. 1. sz. Kaptárral együtt kiküldött táblázatokat (nyitva tartás és az állománnyal kapcsolatos - Ft-os - adatok) egy héten belül kitöltve szíveskedjenek címünkre beküldeni.

A másik fontos kérésünk: a szokásos évi (1992.) beszámoló jelentést február végéig küldjék be. Ismét elmondjuk, hogy csak az előző évhez képest történt változásokat rögzítsék (építés, bővítés, létszámhelyzet, kitüntetés, gyarapodás, vásárlások, pályázatok stb.) részletesebben. Az eseményeket, rendezvényeket a hónap és nap megjelölésével kérjük.

Fölvívjuk a kollégák figyelmét, hogy 1993-tól a könyveket is ÁFA nélkül, tehát a könyv eredeti ára alapján kell beletározni.

Az Új Néplap 1993. jan. 8-i számából vettük át az alábbi, számunkra közérdekű információt:

Újabb szakirányok a könyvtárosképzésben

A rendszerváltás lépésváltásra kényszerítve, alaposan felbolygatta a hagyományos könyvtári struktúrát. A magántulajdon jogának törvényhozás szintjén történő elismerése, a "gondoskodó" állam kudarca szükségképpen előtérbe állította a maga erejéből boldogulni kénytelen állampolgár gazdasági kockázatvállalását, ahol már nem elég a szakmai tudás, a sikerhez pénzügyi, jogi és marketingismeretek is kellenek. Ez az a pont, ahol felértékelődik az információ, méghozzá naprakész információ. Gazdálkodni kell velük, amelyek kezelésére természetes módon hivatottak a könyvtárak, hiszen oda bárki betérhet, bárki bárki igénybe veheti szolgáltatásaikat. Itt lép be az információt szolgáltató könyvtárossal szemben egy újabb követelmény - most már végképp meghaladva a csupán őrző és népnevelő funkciót -, a marketingmunka, amelyet igazán jól csak az tud végezni, aki maga is tájékozott a vállalkozások szervezésében, bonyolításában, jogi és pénzügyi vonatkozásaiban.

Ez a cél vezérelte a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola Könyvtár és Alkalmazott Informatikai Tanszékét, hogy elindítsa egyrészt üzleti (vállalkozói) információs, másrészt szakirodalmi informatikus kiegészítő képzését. Egyik szakosító tanfolyamra sincs felvételi, "csupán" felsőfokú

diplomát, a tanfolyam elvégzése után pedig államilag érvényes kiegészítő oklevelet kapnak.

Az üzleti (vállalkozói) információs kiegészítő szakkal az a cél, hogy egyrészt olyan jogi ismereteket kapjanak a hallgatók, amelyek birtokában el tudnak igazodni a különféle kereskedelmi társaságok útvesztőiben, akik ismerik a szellemi termékekkel kapcsolatos kereskedés feltételeit, intézményeit, a piacelemzés, piackutatás formáit, tisztában vannak a különféle szerződések fajtáival, hatásaival, az adózási struktúrával és mindezeknek a könyv- és lapkiadás és -terjesztésre gyakorolt hatásával.

A szakirodalmi informatikus kiegészítő képzés azoknak a felsőfokú diplomával rendelkező könyvtárosoknak ajánlott, akiknek mindennapi munkájukhoz szükséges a számítógép használata. Jelentkezni lehet: 4400 Nyíregyháza, Sóstói út 31/b. dr. Tóvári Judit.

Rónaszegi Miklós író igen kedvező ajánlattal fordult a könyvtárakhoz. Új kiadásban jelent meg régi, nagysikerű regénye, a *Hínáros tenger*, melynek terjesztésébe a könyvtárakat is szeretné bevonni. A könyv bolti ára 250 Ft, ebből az író 32 %-ot, azaz kötetenként 80 Ft-ot az előfizetéseket gyűjtő könyvtáraknak ajánlana föl, közérdekű célokra. Azt kéri tehát, hogy az olvasók körében és a könyvtár számára is gyűjtsék össze az igényeket és a kért darabszámot küldjék el címére (Rónaszegi Miklós, 1074 Budapest, VII. Rákóczi út 68. Tel.: 1122-4304). A továbbiakban az író újabb és régebbi könyveinek folyamatos kiadását is tervezi, s a fent javasolt akciót ezekre is ki fogja terjeszteni.

Helyesbítés! Az 1992. évben megjelent Kaptárak számozásának folyamatossága hibásan történt. A 7-8. számú július-augusztusi számot helyesen a 9. számú szeptemberi követi, ezután azonban az októberit tévesen ismét 9-es számmal láttuk el. Tehát helyesen: 1992. 10. sz. október, 1992. 11. sz. november, 1992. 12. sz. december. (Hogy a baj ne járjon egyedül, a decemberire a 12. szám helyett csupán egy 1-es került). Kérjük, hogy a könyvtár tulajdonában lévő, megőrzésre szánt lapokon a fentiek alapján javítsák az adatokat. Szíves elnézésüket kérjük, a jövőben ilyen elemi hiba nem fordul elő. Hiába, minden kezdet nehéz...

HÍREK

A kisújszállási Városi Könyvtár a Magyar Kultúra Napja alkalmából rajzversenyt hirdet óvodások és kisiskolások számára január 21-31-ig. 23-án de. 10 órakor közönségtalálkozó lesz Füzesi Zsuzsa rajzolóval a zenei részlegben. Itt lesz a rajzverseny eredményhirdetése, valamint a könyvjutalmak átadása.

*

Abádszalóki események

- A nagyközségi könyvtár a gyermekkönyvhét alkalmából december 7-én vendégül látta B.Horváth István előadóművészt. Zöldvári ének c. összeállításában megzenésített verseket adott elő 6. és 7. osztályos tanulóknak. Öröm volt látni a gyerekek arcát az előadás alatt! A műsor végén nagy tapsvihar jutalmazta az előadóművészt.

- Újjászerveződött a könyvtári Bóbita bábcsoport, jelenleg 10 fős lelkes kis csapattal működik. A bábok nagy részét - külön örömeikre - közösen készítjük. A gyermekkönyvhétre a Farkas és a hét kecskegidó c. mesét mutatták be nagy sikerrel az óvodásoknak és az elsős napközis gyerekeknek.

- Nyugdíjas klub alakult a könyvtárban, 16 fővel. December 3-án Pádár Julianna pusztataskonyi költővel beszélgethettek, aki verseiből, novelláiból is olvasott fel néhányat. A költőnő vallomása szerint számára az írás létszükséglet, mindennapi imádság. Betölti a hiányt, kitölti az életét. Versei rendszeresen jelennek meg napilapokban, folyóiratokban. Eddig megjelent kötetei: Hetedíziglen, Asszony a Kálvárián. Tagja a Váci Mihály Irodalmi Körnek.

- A nagyközségi könyvtár Könyvtárpártoló Alapítványt hozott létre. Az olvasók 35.000.- Ft-ot és 1000 Ft értékű könyvet ajándékoztak az Alapítvány javára.

*

Életünkben vannak olyan törvényszerűségek, amelyeket tetszik, nem tetszi, tudomásul kell vennünk. Ilyen a nyugdíjba vonulás is, amit tapasztalataim szerint a legtöbb ember negatív élményként él meg.

Elismerem, hogy nem tartozik életünk legvidámabb eseményei közé, de az egészséges gondolkodásmód ezen a nehézségen is átsegíthet bennünket. Élő példa erre Urvölyi Andrásné Margitka, a jászárokszallási Városi Könyvtár igazgatója, aki a napokban kezdte meg -35 évi könyvtárvezetői munka után - reméljük, sok-sok nyugdíjas éveinek "morzsgolgatását". Kiegyensúlyozottan, korábban megfogalmazott tervei szerint akarja élni nyugdíjas éveit. Gyermekait tevőlegesen segítõ, vidám, kedves nagymama, hobbijaira több idõt fordító, nagy szakmai tapasztalatait átadó, szabadidejét okosan kihasználó, teljes értékű ember kíván maradni. Felfogása szerint csupán státusa alakult át "nyugdíjas jogviszonyra", amelyet legalább olyan tartalommal és minőséggel szeretne kitölteni, mint a korábit. Ehhez kívánunk Margitkának erõt, egészség-

séget, békés, nyugodt éveket. Még csak annyit kedves kollégáim, hogy nem bölcsekedésnek szántam ezeket a sorokat, de akaratlanul is eszembe jutott, hogy bizony egyre többen közeledünk a "kritikusnak" mondott életszakasz felé. És ha tudatosan készítjük fel magunkat, talán nem ér váratlanul bennünket, és van rá esélyünk, hogy olyan méltósággal, egészséges felfogással fogadjuk a nyugdíjas éveinket, mint Urvölgyné Margitka.

G.F.M.

*

December 3-án az újszászi könyvtárban rendhagyó irodalomóra keretében találkozhattak a belterületi 8. osztályosok és néhány érdeklődő gimnazista Nemere István íróval.

Nemere István az utóbbi évtized egyik legtermékenyebb írója, eddig 150 különböző történetét olvashatták azok, akik hozzájutottak. Írt ifjúsági regényeket, gyermekeknek szóló fantasztikus irodalmat, sci-fit és bűnügyi regényeket. Emellett foglalkoztatják a "rejtélyek", amelyeket a Titkok könyve és az Új titkok könyve c. köteteiben boncolgat.

A jelenlegi alkalommal gyerekeknek szerveztük ezt a találkozót (a délelőtti időpont adott volt), így a téma is az író ifjúsági és fantasztikus regényei voltak.

Megtudhattuk, mennyi mindenre kell odafigyelni, ha valaki "hiteles" regényt akar írni.

Játszottunk is. A gyerekek kipróbálhatták megfigyelőképességüket és a sci-fiben való jártasságukat: felismerik-e egy kitalált történetben a buktatókat, az oda nem illőt. Sikerült is meg nem is, de a hangulatot emelte, és azt hiszem, felkeltette az érdeklődést is az író könyvei iránt.

Végeredményben a gyerekek (és mi is) jól szórakoztunk, így tervezhetünk egy későbbi találkozást is Nemere Istvánnal, igény szerint felnőtteknek is.

Nemes Zsuzsanna
Újszász, Nagyközségi Könyvtár

KAPTÁR

Jász-Nagykun-Szolnok megye könyvtárainak híradója
Szerkesztő: Lengyelne Molnár Klára
Felelős kiadó: Bertalané Kovács Pirooska
Kiadja a Verseggy Ferenc Megyei Könyvtár
Szolnok, Kossuth tér 4.
Megjelenik havonta, 280 példányban.
